

5.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 30/12 i 30/17), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

PRAVILNIK
o korišćenju vazdušnog prostora i operativnih procedura u vezi sa navigacijom
zasnovanoj na navigacionim performansama (PBN)

Predmet i primjena

Član 1

(1) Ovim pravilnikom se utvrđuju uslovi i način korišćenja vazdušnog prostora i operativnih procedura u vezi sa navigacijom zasnovanoj na navigacionim performansama (u daljem tekstu: PBN).

(2) Pružaoci usluga upravljanja vazдушnim saobraćajem i usluga u vazdušnoj plovidbi (ATM/ANS) i operatori aerodroma (u daljem tekstu: pružaoci ATM/ANS) obavljaju poslove koji se odnose na implementaciju navigacionih postupaka instrumentalnog prilaza ili ruta za usluge u vazдушnom saobraćaju (ATS), u vazдушnom prostoru Crne Gore, u skladu sa odredbama ovog pravilnika.

Preuzimanje propisa Evropske unije

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Uredba Evropske komisije (EU) broj 2018/1048 od 18. jula 2018. godine o utvrđivanju zahtjeva za korišćenje vazdušnog prostora i operativne procedure u vezi sa navigacijom zasnovanoj na navigacionim performansama, koja je data u Prilogu 1 ovog pravilnika.

U primjeni uredbe iz Priloga 1 ovog pravilnika koriste se rješenja utvrđena odlukama izvršnog direktora Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja (EASA) a koje sadrže prihvatljive načine usaglašavanja (*Acceptable Means of Compliance – AMC*) i uputstva (*Guidance Material – GM*).

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **ECAA Sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije

privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja („Službeni list RCG“, br. 62/07 i „Službeni list CG-Međunarodni ugovori“, br. 01/11),

- 2) **ICAO** je Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva,
- 3) **nadležni organ** je Agencija za civilno vazduhoplovstvo,
- 4) **država članica i Službeni list Evropske unije** tumače se u skladu sa tač. 2 i 3 Aneksa II *ECAA* Sporazuma,
- 5) **Ugovor** je Ugovor o funkcionisanju Evropske unije.

Ostali izrazi koji su upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju značenja koja su im propisana u članu 2 Priloga 1 ovog pravilnika.

Odobranje predloga plana tranzicije

Član 4

Pružaoци ATM/ANS su dužani da, najkasnije do 3. juna 2020. godine, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva dostave na odobrenje predlog plana tranzicije kojim se obezbjeđuje nesmetan i siguran prelazak na pružanje usluga koristeći PBN.

Odobranje predloga izmjena plana tranzicije

Član 5

Pružaoци ATM/ANS su dužani da, najkasnije 30 dana prije dana stupanja na snagu značajnih izmjena plana tranzicije iz člana 4 ovog pravilnika, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva podnesu na odobrenje predlog izmijenjenog plana tranzicije, kojim se obezbjeđuje nesmetan i siguran prelazak na izmijenjeni način pružanja usluga koristeći PBN.

Stupanje na snagu

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 03/1-2065/5-19

Podgorica, 31.12.2019. godine

Direktor,

Dragan Đurović, s.r.

UREDBA EVROPSKE KOMISIJE (EU) broj 2018/1048

od 18. jula 2018. godine

o utvrđivanju zahtjeva za korišćenje vazdušnog prostora i operativne procedure u vezi sa navigacijom zasnovanoj na navigacionim performansama

Član 1

Predmet i područje primjene

1. Ovom uredbom se utvrđuju zahtjevi za korišćenje vazdušnog prostora i operativne procedure u vezi sa navigacijom zasnovanoj na navigacionim performansama.

2. Ova uredba se odnosi na pružaoce „upravljanja vazdušnim saobraćajem“/„usluga u vazdušnoj plovidbi“ (ATM/ANS) i operatore aerodroma (u daljem tekstu: „pružaoци ATM/ANS“) koji su nadležni za implementaciju navigacionih postupaka instrumentalnog prilaza ili ruta za usluge u vazdušnom saobraćaju (ATS), kada pružaju svoje usluge u vazdušnom prostoru:

(a) iznad teritorije na koju se primjenjuje Ugovor;

(b) drugom vazdušnom prostoru u kojem su države članice nadležne za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi u skladu sa članom 1 stav 3 Uredbe (EZ) br. 551/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta¹.

Član 2

Značenja izraza

U ovoj uredbi se primjenjuju sljedeća značenja izraza:

(1) „navigacija zasnovana na navigacionim performansama (PBN)“ označava navigaciju zasnovanu na navigacionim performansama kako je propisano u članu 2 stav 5 Uredbe (EU) br. 965/2012;

(2) „ATS ruta“ označava ATS rutu kako je propisano u članu 2 stav 1 tačka 46 Uredbe (EU) br. 923/2012;

(3) „navigacioni postupak instrumentalnog prilaza“ označava navigacioni postupak instrumentalnog prilaza kako je propisano u članu 2 stav 1 tačka 90 Uredbe (EU) br. 923/2012;

¹ Uredba (EZ) br. 551/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o organizaciji i upotrebi vazdušnog prostora u Jedinostvenom evropskom nebu (Uredba o vazdušnom prostoru) (SL L 96, 31.3.2004, str. 20).

- (4) „konvencionalni navigacioni postupci“ označavaju ATS rute i navigacione postupke instrumentalnog prilaza izrađene korišćenjem zemaljskih navigacionih sredstava a koji ne omogućavaju usaglašenost sa PBN zahtjevima navedenim u ovoj uredbi;
- (5) „instrumentalna poletno-sletna staza“ označava instrumentalnu poletno-sletnu stazu kako je propisano u tački 22 Aneksa 1 Uredbe (EU) broj 139/2014²;
- (6) „navigaciona specifikacija“ označava skup zahtjeva za vazduhoplove i posadu koji su potrebni da podrže PBN operacije unutar utvrđenog određenog vazdušnog prostora;
- (7) „specifikacija Zahtijevane navigacione performanse (RNP) X“ označava navigacionu specifikaciju baziranu na principima prostorne navigacije i obuhvata zahtjev za praćenje rada i upozoravanje na vazduhoplovu, pri čemu se „X“ odnosi na lateralnu navigacionu preciznost u nautičkim miljama ili tip operacije i potrebne funkcionalnosti;
- (8) „lateralna navigacija (LNAV)“, „lateralna navigacija/vertikalna navigacija (LNAV/VNAV)“ i „karakteristike lokalajzera i vertikalno vođenje (LPV)“ su nazivi za identifikaciju različitih tipova operativnih minimuma na vazduhoplovnim kartama za prilaz koje opisuju navigacione postupke prilaza izrađene korišćenjem globalnih navigacionih satelitskih sistema (GNSS) i koji su klasifikuju kao RNP prilazi (RNP APCH);
- (9) „dolaženje po kružnici do fiksa (RF)“ označava kružnu putanju konstantnog poluprečnika oko utvrđenog centra i koja se završava u fiksnoj tački;
- (10) „2D prilaz“ označava navigacioni postupak instrumentalnog prilaza, koji je klasifikovan kao postupak nepreciznog prilaza, kako je propisano u članu 2 stav 1 tačka 90 Uredbe (EU) br. 923/2012;
- (11) „3D prilaz“ označava navigacioni postupak instrumentalnog prilaza, koji je klasifikovan kao prilaz sa vertikalnim vođenjem i kao precizni prilaz, kako je propisano u članu 2 stav 1 tačka 90 Uredbe (EU) br. 923/2012;
- (12) „satelitski sistem diferencijalnih korekcija GNSS signala (SBAS)“ označava sistem za poboljšanje signala u velikoj oblasti pokrivanja u kojoj korisnik GNSS dobija informaciju o poboljšanju od satelitskog predajnika;
- (13) „specifikacija Prostorna navigacija (RNAV) X“ označava navigacionu specifikaciju baziranu na principima prostorne navigacije koja ne obuhvata zahtjev za praćenje rada i upozoravanje na vazduhoplovu, pri čemu se „X“ odnosi na lateralnu navigacionu preciznost u nautičkim miljama;

² Uredba Komisije (EU) br. 139/2014 od 12. februara 2014. godine o zahtjevima i administrativnim procedurama koje se odnose na aerodrome u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta (SL L 44, 14.2.2014, p. 1).

(14) „ruta standardnog instrumentalnog dolaska (STAR)“ označava utvrđenu rutu za dolazak u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja koja povezuje značajnu tačku, obično na ATS ruti, sa tačkom na kojoj se može započeti objavljeni navigacioni postupak instrumentalnog prilaza;

(15) „ruta standardnog instrumentalnog odlaska (SID)“ označava utvrđenu rutu za odlazak u skladu sa pravilima instrumentalnog letenja koja povezuje aerodrom sa određenom značajnom tačkom, obično na određenoj ATS ruti, na kojoj počinje faza leta na ruti;

(16) „navigaciona funkcionalnost“ označava utvrđenu sposobnost navigacionog sistema koja je zahtijevana za obavljanje predviđenih operacija u posmatranom vazдушnom prostoru.

Član 3

Zahtjevi za PBN

Pružaoци ATM/ANS dužni su da ispune zahtjeve za implementaciju navigacije zasnovane na navigacionim performansama iz Pododjeljka PBN iz Aneksa ove uredbe.

Član 4

Prelazne mjere

1. Pružaoци ATM/ANS dužni su da preduzmu potrebne mjere kako bi obezbijedili nesmetan i siguran prelazak na pružanje svojih usluga koristeći navigaciju zasnovanu na navigacionim performansama u skladu sa članom 3 ove uredbe.

Te mjere uključuju izradu i sprovođenje plana tranzicije. Pružaoци ATM/ANS moraju da održavaju svoj plan tranzicije ažurnim.

Plan tranzicije mora biti usklađen sa Evropskim *ATM* Master planom i zajedničkim projektima iz člana 15a Uredbe (EZ) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta³.

2. Pružaoци ATM/ANS se o predlogu plana tranzicije i o predlogu njegovih značajnih izmjena konsultuju sa i uzimaju u obzir stavove, gdje je to primjenljivo:

(a) operatora aerodroma, korisnika vazdušnog prostora i organizacija koje zastupaju korisnike vazdušnog prostora na koje utiče njihovo pružanje usluga;

(b) Menadžera mreže iz člana 3 stav 1 Uredbe (EU) br. 677/2011;

(c) pružalaca ATM/ANS koji pružaju svoje usluge u susjednim blokovima vazdušnog prostora.

³ Uredba (EZ) br. 550/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi u Jedinstvenom evropskom nebu (Uredba o pružanju usluga) (SL L 96, 31.3.2004., str. 10).

3. Nakon sprovedenih konsultacija iz stava 2 ovog člana, pružaoci ATM/ANS dostavljaju rezultate konsultacija i predlog plana tranzicije ili predlog njegovih značajnih izmjena nadležnom organu odgovornom za vazdušni prostor na koji se odnosi plan na odobrenje.

Nadležni organ provjerava usaglašenost predloga plana tranzicije ili predloga njegovih značajnih izmjena sa zahtjevima ove uredbe, a posebno uzimanje u obzir stavova korisnika vazdušnog prostora, gdje je to primjenljivo, uključujući i one koji upravljaju državnim vazduhoplovima. Država članica nadležnog organa može propisati da se ove provjere sprovode u koordinaciji sa ostalim mjerodavnim organima države članice.

Nadležni organ bez nepotrebnog odlaganja obavještava pružaoca ATM/ANS o rezultatu provjere. Pružaoci ATM/ANS ne smiju usvojiti ili implementirati plan tranzicije ili njegove značajne izmjene prije nego što ih nadležni organ obavijesti o odobrenju predloga plana tranzicije ili predloga njegovih značajnih izmjena.

Član 5

Isključiva upotreba PBN

1. Pružaoci ATM/ANS ne smiju pružati svoje usluge koristeći konvencionalne navigacione postupke ili navigaciju zasnovanu na navigacionim performansama koja nije u skladu sa zahtjevima iz tačke AUR.PBN.2005 iz Aneksa ove uredbe.

2. Stavom 1 ovog člana se ne dovodi u pitanje član 6 ove uredbe i mogućnost pružalaca ATM/ANS da pružaju svoje usluge koristeći sisteme za slijetanje koji omogućavaju operacije CAT II, CAT IIIA ili CAT IIIB shodno definicijama iz tačaka 14, 15 i 16, respektivno, iz Aneksa I Uredbe (EU) br. 965/2012.

Član 6

Mjere za prevazilaženje vanrednih situacija

Pružaoци ATM/ANS moraju preduzeti neophodne mjere kako bi osigurali svoju sposobnost da pružaju usluge drugim sredstvima kada im, iz neočekivanih razloga koji su izvan njihove kontrole, GNSS ili druge metode koje se koriste za navigaciju zasnovanu na navigacionim performansama više nisu dostupne, onemogućavajući ih tako da pružaju svoje usluge u skladu sa članom 3 ove uredbe. Te mjere naročito podrazumijevaju zadržavanje mreže konvencionalnih navigacionih sredstava i prateće infrastrukture za nadzor i komunikaciju.

Član 7

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

2. Ova uredba se primjenjuje od 3. decembra 2020. godine.

Međutim, odstupajući od prvog podstava:

(a) član 5 se primjenjuje od 6. juna 2030. godine;

(b) za aerodrome iz tačke 1.2.1. Aneksa Uredbe (EU) br. 716/2014 i za pragove instrumentalnih poletno-sletnih staza sa navigacionim postupcima preciznog prilaza za ostale aerodrome, tačka 1 iz AUR.PBN.2005 iz Aneksa će se primjenjivati od 25. januara 2024. godine;

(c) tačka 4 iz AUR.PBN.2005 iz Aneksa će se za sve pragove instrumentalne poletno-sletnih staza primjenjivati od 25. januara 2024. godine po pitanju implementacije jedne SID ili STAR rute, odnosno od 6. juna 2030. godine po pitanju implementacije svih SID ili STAR ruta;

(d) tačka 6 iz AUR.PBN.2005 iz Aneksa se za ATS rute ispod FL 150 primjenjuje od 25. januara 2024. godine.

Ova uredba je obavezujuća u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 18. jula 2018. godine

Za Komisiju
Predsjednik
Žan-Klod JUNKER

ANEKS

PODODJELJAK PBN – Navigacija zasnovna na navigacionim performansama

AUR.PBN.1005 Predmet

U skladu sa članom 3 ove uredbe, u ovom pododjeljku se utvrđuju zahtjevi za implementaciju navigacije zasnovane na navigacionim performansama (PBN) koje moraju ispuniti pružaoci ATM/ANS.

AUR.PBN.2005 Rute i navigacioni postupci

(1) Pružaoci ATM/ANS moraju na svim pragovima instrumentalnih poletno-sletnih staza implementirati navigacione postupke prilaza u skladu sa zahtjevima za specifikaciju RNP prilaz (RNP APCH), uključujući LNAV, LNAV/VNAV i LPV minimume i, gdje je to potrebno zbog obima ili složenosti saobraćaja, dolaženje po kružnici do fiksa (RF).

(2) Odstupajući od tačke (1), za pragove instrumentalnih poletno-sletnih staza na kojima je izuzetno komplikovano implementirati navigacione postupke 3D prilaza, zbog uslova terena, prepreka ili

razdvajanja vazdušnog saobraćaja, pružaoci ATM/ANS će implementirati navigacione postupke 2D prilaza u skladu sa zahtjevima za specifikaciju RNP prilaz (RNP APCH). U tom slučaju, oni mogu, pored implementacije tih navigacionih postupaka 2D prilaza, implementirati navigacione postupke 3D prilaza u skladu sa zahtjevima za specifikaciju Posebno odobren RNP prilaz (RNP AR APCH).

(3) Odstupajući od tačke (1), na pragovima instrumentalnih poletno-sletnih staza bez odgovarajuće pokrivenosti SBAS-om, pružaoci ATM/ANS će implementirati RNP APCH navigacione postupke obuhvatajući LNAV i LNAV/VNAV minimume. Najkasnije 18 mjeseci od datuma kada odgovarajuća SBAS pokrivenost postane dostupna, pružaoci ATM/ANS moraju implementirati navigacione postupke sa LPV minimumom na tim pragovima instrumentalnih poletno-sletnih staza.

(4) Kada pružaoci ATM/ANS implementiraju SID ili STAR rute, moraju ih implementirati u skladu sa zahtjevima za specifikacije RNAV 1.

(5) Odstupajući od tačke (4), kada pružaoci ATM/ANS implementiraju SID ili STAR rute i ako su potrebni stroži zahtjevi navigacionih performansi od onih koji su navedeni u toj tački kako bi se održali kapacitet vazdušnog saobraćaja i sigurnost u oblastima sa visokim obimom saobraćaja, složenosti saobraćaja ili karakteristikama terena, takve rute moraju biti u skladu sa zahtjevima za specifikaciju RNP 1, uključujući jednu ili više od sljedećih dodatnih navigacionih funkcionalnosti:

(a) operacije duž vertikalnog profila i između dva fiksa i uz upotrebu:

(i) ograničenje apsolutne visine „AT“;

(ii) ograničenje apsolutne visine „AT OR ABOVE“;

(iii) ograničenje apsolutne visine „AT OR BELOW“;

(iv) ograničenje „WINDOW“;

(b) dolaženje po kružnici do fiksa (RF) ,

(6) Kada pružaoci ATM/ANS implementiraju ATS rute za let na ruti, moraju ih implementirati u skladu sa zahtjevima za specifikaciju RNAV 5.

(7) Odstupajući od tačaka (4) i (6), kada pružaoci ATM/ANS implementiraju ATS rute, SID ili STAR rute za let helikoptera moraju ih implementirati u skladu sa zahtjevima za specifikacije RNP 0.3, RNAV 1 ili RNP 1. U tom slučaju, imaju pravo da odluče koji od tri skupa zahtjeva će ispuniti.